

BEATA SKRZYDLEWSKA* – LUBLIN

SPIS RUCHOMOŚCI KOŚCIOŁA ŚŚ. PIOTRA I PAWŁA W IMBRAMOWICACH SPISANY PO ŚMIERCI KSIENI ZOFII GROTHÓWNY

W Archiwum Sióstr Norbertanek w Imbramowicach zachował się dokument szczególnie ważny – *Rejestr opisany wszystkich aparatów, srebra, relikwii, które się znajdują przy kościele naszym imbramowskim po śmierci świętej pamięci Matki naszej Dobrodziejki, J. Mości Panny Zofii Grothówny, ksieni imbramowski, dnia 26 czerwca Roku Pańskiego 1741¹.*

Sporządzony został po śmierci ksieni Zofii Grothówny, która funkcję przełożonej klasztoru pełniła przez prawie 40 lat – od 4 sierpnia 1703 roku do 31 maja 1741 roku². Zofia Grothówna to osobowość niezwykle, która odcisnęła szczególne piętno na historii klasztoru imbramowickiego. Przyczyniła się do odbudowy kościoła i klasztoru, po wielkim pożarze, który wybuchł 11 lipca 1710 r.

Poza nadzorem nad pracami budowlanymi, zabiegała o wyposażenie ruchomościami³. Brakowało zwłaszcza aparatów kościelnych koniecznych do celów liturgicznych. Niejednokrotnie przekazywała pieniądze na ich zakup, pozyskała także wielu darczyńców, którzy wspierali klasztor imbramowicki w tych trudnych chwilach. Wśród donatorów były zarówno osoby duchowne jak i świeckie. Wiele cennych rzeczy przekazał ksiądz Dominik Lochman, a także siostry za-

---

* Beata Skrzydlewska – dr historii sztuki, e-mail: bskrzydlewska@o2.pl

¹ Archiwum Norbertanek w Imbramowicach (dalej: ANI), Spis rzeczy ofiarowanych do kościoła Norbertanek w Imbramowicach księga rękopis 23,3×17,5 cm. ss.44; oprawa współczesna, skóra ozdobnie wytłaczana, składka rps 21 x 15,5 ss. 22, sygnatura dawna A 21-21 a; syg ABMK 4143.

² Zofia Grothówna została obleczona w habit zakonny dnia 10 czerwca 1691 roku, śluby zakonne złożyła 12 sierpnia 1694 r. Dnia 4 sierpnia 1703 roku obrana została ksienią klasztoru, funkcję tę pełniła do swej śmierci – 31 maja 1741 r., zob. *Księga Profesji. Katalog sióstr zmarłych od r. p. 1555 Klasztoru ss. Norbertanek w Imbramowicach pow. Olkuskiego*, s. 32.

³ B. Skrzydlewska, *Zakon norbertanek w Imbramowicach i jego działalność na rzecz ochrony dóbr kultury w latach 1703-1999*, w: *Twórcy i dzieła. Studia z dziejów kultury artystycznej*, red. M. Kitowska-Lysiak, L. Lameński, I. Rolska-Boruch, Lublin 2007, s. 131-146.

mieszkujące klasztor⁴. Informacje o darowiznach bądź zakupach, zwłaszcza rzeczy cennych, odnotowywane były w kronice klasztornej, która spisywana była z inicjatywy Grothówny⁵. Jednak sporządzenie rejestru – takiego jak zaprezentowany tutaj – daje bardziej wyrazisty obraz obiektów znajdujących się w kościele klasztornym. Na jego podstawie można dowiedzieć się, jakie przedmioty przekazywano klasztorowi, a także uzyskać wiedzę, kim byli poszczególni ofiarodawcy, i co ważne, na podstawie tych zapisków można zidentyfikować poszczególne przedmioty. Dzięki spisowi wyliczyć można także ilość obiektów znajdujących się w kościele w 1741 roku po śmierci Zofii Grothówny.

I tak na stanie kościoła były m.in. 1 monstrancja, 2 puszki, 7 kielichów z patenami, 1 krzyż srebrny, 20 relikwiarzy, 10 lichtarzy, 76 ornatów.

Przygotowując tekst do druku zastosowano się do wymogów *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*⁶. Zachowano układ graficzny oryginalnego dokumentu oraz charakter potoczny języka, pozostawiając błędy językowe. Bez zmian pozostawiono także pisownie nazwisk, nawet jeśli występowały różnice w pisowni tego samego nazwiska. Rozwinięto skróty J. Mość – Jejmość, S. – św.

Informacje odnoszące się do sióstr imbramowickich podawane w przypisach, podano na podstawie: *Księga Profesji. Katalog sióstr zmarłych od r. p. 1555 Klasztoru ss. Norbertanek w Imbramowicach pow. Olkuskiego*⁷.

W tekście znajdują się terminy z zakresu włókiennictwa, które dzisiejszemu czytelnikowi mogą nastręczać trudności. Objasnione są w przypisie tylko jeden raz, jeśli pojawiają się w tekście w innych miejscach nie wprowadza się już odnośników. Definicję nieużywanych współcześnie pojęć przytacza się z wydanego przez Bibliotekę Muzealnictwa i Ochrony zabytków, *Słownika terminologicznego włókiennictwa*, autorstwa Marty Michałowskiej⁸.

---

⁴ Ks. Dominik Lochman (1644-1742), kanonik krakowski, archiprezbiter mariacki w Krakowie (1700-1710), doktor obojga praw, zasłużony dla klasztoru imbramowickiego. Duża liczba zachowanych w klasztorze starodruków i dzieł sztuki posiada jego proveniencję, zob. ANI sygn. 27, *Historia domowa klasztoru imbramowskiego Zakonu Premonstratenskiego odemnie Zofii Grothówny xieni ręką własną pisana, i sobie dla pamięci y sukcesorkom dla informacyi dalszey zostawiona, a w roku Pańskim 1703 zaczęta, Imbramowice, 1703-1741*; zob. także Zofia Grothówna, *Kronika klasztorna sióstr norbertanek w Imbramowicach 1703-1741*, wyd. W. Bielak, W. Żurek, Kielce 2011, s. 2.

⁵ Zob. *Kronika klasztoru sióstr norbertanek w Imbramowicach 1703-1741*.

⁶ K. Lepszy, *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, Wrocław 1953.

⁷ *Księga Profesji*.

⁸ M. Michałowska, *Słownik terminologiczny włókiennictwa*, Warszawa 1995.

[1741]

[s.1] ^a	Rejestr opisany wszystkich aparatów, srebra, relikwii, które się znajdują przy kościele naszym imbramowskim po śmierci świętej pamięci Matki naszej Dobrodziejki, Jejmości Panny Zofii Grothówny, ksieni imbramowski, dnia 26 czerwca Roku Pańskiego 1741.	
	Monstrancja srebrna pozłocista z kamieniami	1
	Puszka srebrna pozłocista na Hostie w cyborium	1
	Puszka srebrna wyzłocona w środku do oleju świętego	1
	Kielichów z patenami, wyzłoconych	5
	Kielichów z pateną, srebrnych, w środku wyzłocone	2
	Krzyż sam przez się srebrny, z relikwiami św. Innocentego	1
	Relikwiarz z relikwiami śś. Apostołów nr 2	1
	Relikwiarz srebrny z relikwiami śś. Patronów Polskich w orle	1
	Relikwiarz srebrny, pozłocisty z kamieniami Drzewa Krzyża św.	1
	Relikwiarz srebrny, pozłocisty z kamieniami Kolumny Pana Jezusa	1
	Relikwiarz srebrny dziewiętnasta Ojców śś. Papieżów	1
	Relikwiarz srebrny św. Elżbiety i św. Zachariasza	1
	Relikwiarz srebrny św. Kajetana	1
	Relikwiarz srebrny św. Joachima i Świętej Anny	1
	Relikwiarz srebrny św. Liberiusza	1
	Lichtarze srebrne wielkie	2
	Lustry dwie z przystawnymi lichtarzykami	
	Miednica z nalewką, srebrna, pstro złocista	
	Ampulek dwie z tacką srebrnych – od Szewców, co wykupowali się z poddaństwa	
	Patena wielka srebrna, z wierzchu pozłocista, do komunii	1
[s. 2]	Ampulek cztery srebrnych i jedna miseczka dawno pozostałych	
	Trybularz srebrny z łyżka dawno pozostały	
	Woto wielkie u św. Kajetana, od Dobrodziejki Panny Zofii Grothówny, ksieni imbramowskiej	
	Drugie wotum, od Wielmożnej Jejmości Pani łowczyni sandomierskiej	
	Trzecie woto od Jejmości Panny Marcjanny B	
	Czwarte woto od siostry Teresy Majerówny ⁹	
	Piąte woto od Wielbnego księdza Augustyna	
	Szóste woto od Dobrodziejki Panny Zofii Ksieni imbramowskiej	
	U ołtarza Świętego Józefa woto srebrne wielkie, od Dobrodziejki Panny Zofii Grothówny K(sieni) imbramowskiej	

^a W rubryce 1, poprzecznie wpisano: A 21 a

⁹ Teresa Majerówna, habit przyjęła w lipcu 1691 r., śluby wieczyste złożyła w 1692 r. zmarła dnia 6 października 1765, zob. *Księga Profesji*, s. 32.

	W kapitularku woto jedno, od siostry Modrzejowskiej	
	Drugie woto w srebrne od Jejmości Pani łowczyni sandomierskiej	
	Na wielkim ołtarzu krucyfiks srebrny dęty, główka pod nim srebrna lana, postument czarny drewniany	
	Krucyfiks drugi koralowy, krucyfiks trzeci srebrny odlewany, postument drewniany z relikwiami św. Innocentego	
	Krucyfiks mosiężny wyślacany z kamieniami	
	Pan Jezus srebrny i główka srebrna	
	Krucyfiks cyprysowy, postument drewniany	
	Krucyfiks drewniany czarny, Pan Jezus (z kości) słoniowej i główka trupia (z kości) słoniowej	
	Krucyfiks na czarnym krzyżu, Pan Jezus wysrebrzony, wytarty	
[s. 3]	Pasja drewniana do noszenia na Wielki Piątek	
	Druga Pasja nowa, na krzyżu starym	
	Pasja trzecia drewniana, sztuczkami, złocona i srebrzona	
	Piramidy dwie z relikwiami Świętymi różnemi	
	Trumienka z relikwią znaczną św. Wiktorii Męczennicy	
	Trumienek cztery drewnianych, czarnych. Rzeźba pozłocista, w jednej relikwia św. Justyny w drugiej św. Wiktora męczennika, w trzeciej św. Innocentego Męczennika, czwarta św. Blandyny Męczennicy.	
	Dwa relikwiarze wielkie za szkłem, w jednym Pan Jezus Ukrzyżowany w drugim karwaka i głowa, nad nim z mass renowacja śś. Sakramentów. Rzeźba wyzłocona	
	Zwierciadło w zakrystii z krzyżem	
	Dwie tablice na pergaminie za szkłem, na których wyrażono święte Relikwie – wyrażono na cały rok. Ramy czarne, rzeźba wyzłocona.	
	CYNA I MIEDŹ	
	Lichtarzów cynowych	6
	Ankwos cynowy, pod nim kufel miedziany, pobielan	
	Dzbanków cynowych cztery na kwiatki	
	Ampulek cynowych dwie pary z miseczkami	
	Talerz i tacka cynowa w zakrystii	
	Kociołek miedziany na świeconą wodę ^c	
	Kropielnica cynowa	
[s. 4]	Stolik miedziany do chędożenia korporalów	
	Lichtarze mosiężne stołowe dwa	
	Bracki dzwonek z mieszkiem jeden	
	Dzwonków do ołtarzy trzy	

^c Poniżej wykreślona cała linia. Zapis nieczytelny.

	MSZAŁY	
1.	Aksamitny w srebro oprawny naszego zakonu	
2.	Mszałów naszego zakonu starych dwa	
3.	Rzymski mszał nowy, czerwony	
4.	Rzymskich starych trzy	
5.	Mszałów rekwiálních 6	
6.	Graduał 1	
7.	Agenda 1	
8.	Księga z Pasjami lamentacyjnymi 1	
9.	Procesjonał naszego zakonu	
10.	Księga bracka Świętej Anny do wpisowania	
11.	Pozytyw nowy szkatulny Drugi mały szkatulny i bardzo zły	
[s. 5]	Aparaty Białe	
1.	Ornat z dalmatykami bardzo bogaty ze wszystkimi potrzebami ^d do tego służącemi z galonami srebrnemi, kitajką ^e podszytą	
2.	Ornat złotisty z kolumną czerwoną, do którego dalmatyki białe w paski złociste	
3.	Ornaty białe dwa, floresy złote, potrzeby szychowe	
4.	Ornat lamowy, kolumna czerwona lamowa, potrzeby szychowe	
5.	Ornat adamaszkowy, kolumna pomarańczowa, potrzeby złote teraz czerwone jedwabne ^f	
6.	Ornat adamaszkowy, kolumna aksamitna czerwona, potrzeby szychowe	
7.	Ornatów adamaszkowych dwa ze złotemi potrzebami	
8.	Ornat lamowy z kolumną czerwoną, potrzeby jedwabne ^g – stary (skreślone)	
9.	Ornat tylitowy, potrzeby szychowe, stary ^h – popruty	
10.	Ornat szyty, potrzeby szychowe stary ⁱ – popruty (skreślone)	
11.	Ornat jedwabny pstry, kolumna czerwona, potrzeby jedwabne, stary	
	Portiery dwie białe, szajowe z kwiatami, frędzla jedwabna u nich	

^d Potrzeby – wyszycia taśmowe ze sznurków pasamoniczych, z odpowiednimi guzami itp. dodatkami.

^e Kitajka – cienka, dość gęsta, gładka tkanina jedwabna o splocie płóciennym, cieńsza i zwykle gorsza gatunkowo od tafty. Wyrabiana na Wschodzie, sprowadzana do Polski w XVII w, wytwarzana też w Grodnie za czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego.

^f Po przecinku, tekst pisany przez inną osobę.

^g Całe zdanie skreślone.

^h J.w.

ⁱ J.w.

[s. 6]	Aparaty Czerwone	
1.	Ornat aksamitny ze złotymi potrzebami i kitajką białą podszytą	
2.	Ornatów adamaszkowych dwa, ze złotymi potrzebami, karmazynową kitajką podszyte	
3.	Ornat ponsowy, złoty kwiat i srebrny po nim, potrzeby szychowe, kitajką podszyty	
4.	Ornat kamkowy, kolumna haftowana, potrzeby szychowe, płótnem podszyty	
5.	Ornat kitajkowy, różowy, flores po nim srebrny, potrzeby srebrne, kitajką białą podszyty. Dalmatyki karmazynowe z szychowemi potrzebami, płótnem podszyte	
6.	Ornatów bogatych, starych cztery, potrzeby szychowe płótnem podszyte. Portiera sukienna z herbem.	
7.	Ornat lamowy z szychowemi potrzebami, płótnem podszyty, stary	
8.	Ornatów dwa adamaszkowych, jeden z kolumną żółtą, drugi z kolumną czerwoną, potrzeby jedwabne. Obydwa stare.	
	Aparaty fioletowe	
1.	Ornat złocisty z herbem, potrzeby jedwabne, kitajką podszyty, stary	
2.	Ornat morowy, potrzeby marcypanowe, kitajką podszyty	
3.	Ornaty dwa fioletowe, potrzeby złote, kitajką podszyte	
4.	Ornat atlasowy, kwiat złoty, kolumna morowa, potrzeby szychowe, stary	
5.	Ornat atlasowy, kolumna aksamitna, potrzeby szychowe, płótnem podszyte	
6.	Ornat aksamitny, strzyżony, z kolumną lamową białą, potrzeby jedwabne, stary	
7.	Ornat adamaszkowy z kolumną zieloną, potrzeby jedwabne, stary	
8.	Ornat adamaszkowy, kolumna cielista, potrzeby jedwabne, płótnem podszyty	
[s. 7]	Aparaty zielone	
1.	Ornat złocisty, kolumna pomarańczowa, potrzeby złote kitajką podszyty	
2.	Ornatów adamaszkowych dwa ze złotymi potrzebami, kitajką podszyte	
3.	Ornat adamaszkowy, jedwabnemi potrzebami, płótnem podszyty, stary	
4.	Ornat atlasowy z kolumną czerwoną, potrzeby jedwabne, płótnem podszyty, stary. Przykrycie zielone, złote kwiatki na nim	

Aparaty czarne		
1.	Ornat aksamitny z dalmatykami, galonami złotymi, kitajką pomarańczową podszyty	
2.	Ornat aksamitny, ze srebrnymi potrzebami	
3.	Ornat aksamitny strzyżony z potrzebami jedwabnymi białymi, płótnem podszyty	
4.	Ornat z kwiatkami złocistymi, potrzeby jedwabne, płótnem podszyty	
5.	Ornat aksamitny, strzyżony, kolumna zielona, potrzeby jedwabne, płótnem podszyty	
6.	Ornat aksamitny strzyżony, kolumna biała, potrzeby jedwabne, złote	
7.	Ornat morowy, potrzeby szychowe, płótnem podszyty, stary.	
Kapy różnego koloru		
1.	Kapa biała, flores złocisty, pod nim potrzeby złote, różową kitajką podszyta, haftki srebrne do zapinania	
2.	Kapa biała, kwiaty pod nim złociste, potrzeby złote, płótnem podbita, stara	
3.	Kapa pomarańczowa, flores srebrny, szczyt aksamitny, czerwonym płótnem podszyta	
4.	Kapa czerwona adamaszkowa, szczyt złoty, zielonym płótnem podszyta	
5.	Kapa fioletowa pstra, szczyt biały, płótnem podszyty	
6.	Kapa czarna aksamitna, potrzeby jedwabne, płótnem podszyta	
[s. 8]	Antepedia białe do ołtarzów	
1.	Do wszystkich ołtarzów, adamaszkowe, z galonami złotymi i frędzlą złotą, płótnem czarnym podszyte	
2.	Antepediów dwie, złote kwiaty po nich, potrzeby złote i frędzle po nich, płótnem czarnym podszyte	
3.	Antepediów sześć, włóczkową, krzyżową robotą, do wszystkich ołtarzów	
5.	Poduszek sześć krzyżową robotą	
6.	Zasłona do kraty komunikalnej, lamowa ze złotymi frędzelkami	
7.	Przykrycie do kraty komunikalnej, lamowe ze złotymi frędzelkami	
Antepedia czerwone		
1.	Antepediów sześć aksamitnych, karmazynowych z garniturem marcypanowym	
2.	Antepedium partyrowe, złote kwiaty, galony szychowe	
3.	Poduszek aksamitnych z galonami szychowymi	6

^j Brak w tekście punktu 4.

4.	Przykrycie do kraty komunikalnej, czerwone, złote kwiatki pod nim	
Antepedia różnego gatunku		
1.	Antepedia tylitowa ^k , stara	
2.	Antepedia zielona, prążki złote i kwiatki po nim, stare	
3.	Antepedia kamkowa, czerwona, koronka szychowa, stara	
4.	Antepedia bombowa, błękitna, frędzla karmazynowa, stara	
5.	Firanki adamaszkowe, obłóczyste, ze srebrną koronką	
6.	Firanki pomarańczowe, srebrny kwiatek po nim	
7.	Sukno zielone na gradus do św. Kajetana	
8.	Kobierców kościelnych sześć, <i>dico</i> 6	Wzięte do domu P. Ksieni
[s. 9]	Antepedie czarne	
1.	Do wszystkich ołtarzów, adamaszkowych z potrzebami pomarańczowymi, białym płótnem podszyte	
1.	Lichtarzów drewnianych	32
2.	Dzbanuszków drewnianych wysrebrzonych	8
3.	Dzbanuszków drewnianych wyzłoconych	2
4.	Pan Jezus woskowy w krzeselku siedzący	1
5.	Drugi leżący, oprawny w puzdrze za szkłem	1
	Krzesel włoskowych	3
	Krzesel czerwonych	3
[s. 10]	Rejestr obrusów, komży, rokietów	
Alby		
1.	Alb	16
2.	Komży	12
3.	Rokiet	2
4.	Obrusów cienkich	20
5.	Obrusów na spód	11
6.	Korporałów	20
7.	Sup pod korporale	9
8.	Puryfikaterzy	60
9.	Ręczników do ołtarzy	34
10.	Tuwalni	2
11.	Humerałów	20
12.	Komeżek dla chłopców	4
13.	Ręczników do zakrystii drelichowych	5

^k Teleta, telet, telej, tylet – tkanina jedwabna w typie tafty, wzbogacona wątkiem złotym lub srebrnym z folii metalowej, a niekiedy dodatkowo wzorzysta w efekcie broszowania. Wyrabiana we Włoszech w XVI-XVII w., sprowadzana do Polski w 2. połowie XVII w., głównie z Florencji i Wenecji.

14.	Pasów różnych jedwabnych i włóczkowych	14
	Agnuski, którym miała w zakrystii srebrne trzy S. Dominiki, S. Anny, S. Liberiusa, dało się do fary	
	Antepedii trzy do fary dało się Ornatów 3 czarny kamlotowy biały i czerwony adamaszek	

słowa kluczowe: Zofia Grothówna, rejestr, aparaty kościelne, paramenty, antependium, ornaty, alby, kapy, miedź, cyna, monstrancja, puszka, relikwiarz, kielich, mszały

THE LIST OF THINGS IN THE CHURCH OF STS PETER AND PAUL IN IMBRAMOWICE AFTER ABBESS ZOFIA GROTHÓWNA'S DEATH

Summary

On 31 May 1741 Zofia Grothówna, the abbess of the convent in Imbramowice, died. She was chosen for this function on 4 August 1703, and remained in office for 38 years.

Zofia Grothówna contributed- along with the Bishop of Cracow, Kazimierz Łubieński and the Commissioner of the convent, canon Dominik Lochman- to rebuilding the convent after the great fire, which took place in 1710.

Thanks to her efforts, the convent and the church were equipped with the necessary movables, including liturgical equipment. The chronicle of the convent, which was begun during her life, contains the information on how to acquire individual paraments and sacred vessels. Shortly after the death of abbess Grothówna, the registry was made. It was entitled The described registry of all the equipment, silver, relics, which are located at the Church in Imbramowice after the death of the late Mother, our Benefactress, Zofia Grothówna, the abbess of Imbramowice, 26 June, 1741.

Comparing it to the notes in the chronicles, we have a full picture of movables in the church. Over time, new objects, acquired between 1744 and 1752, were added to it.

Keywords: Zofia Grothówna, register, liturgical equipment, paraments, antependium, chasubles, albs, copes, copper, tin, monstrance, pyx, reliquary, chalice, missals

Translated by Aneta Kiper